

ADALET BAKANLIĞINA

TALEPTE BULUNAN KURUM: Diyarbakır Barosu

KONU : 22.04.2025 tarihinde Erzincan Yüksek Güvenlikli Kapalı Cezaevi'nde mahpuslara yönelik gerçekleşen çıplak arama, işkence, kötü muamele uygulaması hakkındadır.

AÇIKLAMALAR : Erzincan Yüksek Güvenlikli Kapalı Cezaevi'nde diğer cezaevlerinden nakledilen mahpuslara dönük olarak yaygınlaştırılan ve sistematik hale getirilen çıplak arama uygulaması, işkence ve kötü muamele yasağına aykırıdır. Diyarbakır Barosuna gerek mahpuslar gerekse de mahpus aileleri tarafından son dönemlerde yapılan başvurularda söz konusu uygulamanın yaygınlaştırıldığı belirtilmiştir. Çıplak arama uygulamasını kabul etmeyen mahpusların infaz koruma memurlarınca darp edildiği de gelen başvurularda mahpuslar tarafından aktarılmıştır. Mahpuslara karşı kötü muamele ve işkenceye varan fiiller gerçekleştirildiği iddiası ile mahpuslar ve mahpus aileleri tarafından Diyarbakır Barosu'na başvurular yapılmıştır. Bu başvurular neticesinde konu ile alakalı hapishane ziyaretleri gerçekleştirilmiştir.

Yapılan ziyaretlerde Erzincan Yüksek Güvenlikli Hapishaneye mahpuslar ilk getirildiklerinde uzunca bir süre ring aracında bekletildikleri ve temel ihtiyaçların kendilerine verilmediklerini, müteakiben nezarethanede yine uzun süre temel ihtiyaçlardan uzak bir şekilde bekletildiklerini aktarmışlardır. Bununla birlikte çıplak arama uygulamasının ilk girişte dayatıldığı, mahpusların bu durumu kabul etmemesi üzerine darp edildiklerini aktarmışlardır.

Bu uygulamalar Anayasa'nın 17. maddesi ile güvence altına alınan işkence ve kötü muamele yasağını ihlal etmektedir. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 3. maddesi kapsamında tanımlanan aşağılayıcı ve insanlık dışı muamele yasağına açıkça aykırıdır. BM Mandela Kuralları'na (Madde 1, 50 ve 51) ve Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi (CPT) standartlarına aykırıdır.

Çıplak arama, Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun m. 36 ve 11 gereği yalnızca somut, makul, açık bir tehlike durumunda ve son çare olarak uygulanabilir. **Ancak burada makul şüphe, ölçülülük ve insani koşullar tamamen göz ardı edilmiştir.** Türkiye Cumhuriyeti AİHM kararlarında da benzer uygulamalar nedeniyle defalarca mahkûm olmuştur (*örneğin: Y.F. v. Turkey, Şahin Kuş v. Turkey kararları*). Bu kapsamda, çıplak arama uygulaması yalnızca fiziki bir ihlal değil; aynı zamanda sistematik bir kurumsal taciz, psikolojik işkence ve hak ihlali niteliğindedir. Cezaevinde görevli kamu görevlilerinin bu şekilde hareket etmesi, yalnızca şahsi sorumluluk doğurmakla kalmaz, aynı zamanda kamusal otoritenin kötüye kullanılması anlamına da gelir.

► **CPT Standartları (CPT/Inf/E(2002)1 - Rev. 2015):**

Madde 72 – Çıplak aramalarla ilgili ilke:

"Çıplak aramalar sadece istisnai durumlarda ve çok sıkı şartlarla uygulanmalıdır. Her zaman meşru bir güvenlik gerekçesi bulunmalı ve bu uygulama son çare olmalıdır." Arama yapılacaksa mutlaka iki aşamalı olarak ve mahremiyet korunarak gerçekleştirilmelidir. Göz teması ve alaycı davranışlar kesinlikle yasaktır. Fiziksel temas minimum düzeyde tutulmalıdır. Personelin aynı cinsiyetten olması gerekir.

► **AİHM (Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi) Kararları**

Y.F. v. Turkey (No. 24209/94) – 22 Temmuz 2003

Konu: Başvurucu, savcılık kararı olmadan jinekolojik muayeneye zorlandığını belirtmişti.

Mahkeme şu tespiti yapmıştır:

"Devletin organları tarafından tıbbi bir müdahalenin dayatılması, kişinin özel hayatına ağır bir müdahale oluşturur."

"Bu müdahale, hukuki bir dayanağı ve zorunlu gerekçesi olmadığı sürece, AİHS'nin 3. maddesinin ihlalidir."

Valasinas v. Lithuania (No. 44558/98) – 24 Temmuz 2001

Konu: Tutuklunun cezaevi görevlilerince sık sık çıplak aramaya tabi tutulması.

"Tutuklunun, gözetim altında tam soyundurularak aranmaya maruz kalması ve bu işlemin periyodik hale getirilmesi, kişinin onurunu zedelemiş ve aşağılayıcı muamele teşkil etmiştir."

Mahkeme değerlendirmesi: Sürekli hale gelen çıplak arama, kişinin insan onurunu zedeleyen sistematik bir baskı yöntemine dönüşmüş, bu nedenle AİHS m. 3 ihlal edilmiştir.

Frérot v. France (No. 70204/01) – 12 Haziran 2007

Konu: Başvurucunun cezaevi içinde sık sık ve aşağılayıcı koşullarda çıplak aramaya maruz kalması.

"Bu tür aramalar sadece istisnai durumlarda, gerekli ve orantılıysa yapılabilir. Aksi halde insanlık dışı ve aşağılayıcı muameledir."

Sonuç: AİHM, çıplak aramanın sıklığı, yapılaş şekli ve amacının belirsizliği nedeniyle AİHS m. 3'ün ihlal edildiğine karar vermiştir.

Van der Ven v. the Netherlands (No. 50901/99) – 4 Şubat 2003

Konu: Mahkumun haftada bir kez tamamen soyundurularak aramaya tabi tutulması.

"Kamu güvenliği gerekçesi olsa bile, aramanın sistematik hale gelmesi insan onurunu ihlal eder."

Karar: Mahkeme, çıplak aramaların orantısız ve keyfi olduğunu, kişide sürekli bir aşağılama hissi yarattığını ve işkence yaşağını ihlal ettiğini belirtmiştir.

Birleşmiş Milletler Medeni ve Siyasi Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme'nin¹⁰ Maddesinde Tutulanların Hakları düzenlenmiş olup bu maddede *Özgürlüğünden yoksun bırakılan herkes, insani muamele ve insanın doğuştan sahip olduğu insanlık onuruna saygı görme hakkına sahip olduğu ifade edilmiştir*. Yaşanan çıplak arama durumlarına ilişkin olarak söz konusu maddede tanınan haklar ihlal edilmektedir. . Yine 5275 Sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunun İnfazda Temel İlke başlığıyla düzenlenen 2. Maddede *Ceza ve güvenlik tedbirlerinin infazında zalimane, insanlık dışı, aşağılayıcı ve onur kırıcı davranışlarda bulunulamayacağı belirtilmiştir*.

Dilekçede yazılı bulunan talebimizin önem ve mahiyetinden ötürü taleplerimizi bildirir iş bu dilekçemizin ivedi bir şekilde değerlendirilmeye alınarak talebimiz doğrultusunda mahpuslar lehine sonuçlandırılmasını talep ederiz.

HUKUKİ NEDENLER : 5275 S. K. m. 54, 4675 S. K. m. 4, 1721 S. K. m. 5, Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi İle Ceza Ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Tüzük, Ceza İnfaz

İSTEM VE SONUÇ : Yukarıda açıklanan nedenlerle mahpuslara karşı çıplak arama uygulamalarının son bulması ve etkin bir soruşturma yapılarak bu uygulamaları yapan kurum personelleri hakkında gerekli hukuki işlemlerin başlatılmasını, ayrıca Bilgi Edinme Kanunu kapsamında talebin kabulü ya da reddi halinde gerekçeli olarak tarafımıza yazılı cevap verilmesini talep ederiz.

Talepte Bulunan Kurum
Diyarbakır Barosu

CEZA VE TEVKİFEVLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ'NE

TALEPTE BULUNAN KURUM: Diyarbakır Barosu

KONU : 22.04.2025 tarihinde Erzincan Yüksek Güvenlikli Kapalı Cezaevi'nde mahpuslara yönelik gerçekleşen çıplak arama, işkence, kötü muamele uygulaması hakkındadır.

AÇIKLAMALAR : Erzincan Yüksek Güvenlikli Kapalı Cezaevi'nde diğer cezaevlerinden nakledilen mahpuslara dönük olarak yaygınlaştırılan ve sistematik hale getirilen çıplak arama uygulaması, işkence ve kötü muamele yasağına aykırıdır. Diyarbakır Barosuna gerek mahpuslar gerekse de mahpus aileleri tarafından son dönemlerde yapılan başvurularda söz konusu uygulamanın yaygınlaştırıldığı belirtilmiştir. Çıplak arama uygulamasını kabul etmeyen mahpusların infaz koruma memurlarınca darp edildiği de gelen başvurularda mahpuslar tarafından aktarılmıştır. Mahpuslara karşı kötü muamele ve işkenceye varan fiiller gerçekleştirildiği iddiası ile mahpuslar ve mahpus aileleri tarafından Diyarbakır Barosu'na başvurular yapılmıştır. Bu başvurular neticesinde konu ile alakalı hapisane ziyaretleri gerçekleştirilmiştir.

Yapılan ziyaretlerde Erzincan Yüksek Güvenlikli Hapishaneye mahpuslar ilk getirildiklerinde uzunca bir süre ring aracında bekletildikleri ve temel ihtiyaçların kendilerine verilmediklerini, müteakiben nezarethanede yine uzun süre temel ihtiyaçlardan uzak bir şekilde bekletildiklerini aktarmışlardır. Bununla birlikte çıplak arama uygulamasının ilk girişte dayatıldığı, mahpusların bu durumu kabul etmemesi üzerine darp edildiklerini aktarmışlardır.

Bu uygulamalar Anayasa'nın 17. maddesi ile güvence altına alınan işkence ve kötü muamele yasağını ihlal etmektedir. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 3. maddesi kapsamında tanımlanan aşağılayıcı ve insanlık dışı muamele yasağına açıkça aykırıdır. BM Mandela Kuralları'na (Madde 1, 50 ve 51) ve Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi (CPT) standartlarına aykırıdır.

Çıplak arama, Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun m. 36 ve 11 gereği yalnızca somut, makul, açık bir tehlike durumunda ve son çare olarak uygulanabilir. **Ancak burada makul şüphe, ölçülülük ve insani koşullar tamamen göz ardı edilmiştir.** Türkiye Cumhuriyeti AİHM kararlarında da benzer uygulamalar nedeniyle defalarca mahkûm olmuştur (*örneğin: Y.F. v. Turkey, Şahin Kuş v. Turkey kararları*). Bu kapsamda, çıplak arama uygulaması yalnızca fiziki bir ihlâl değil; aynı zamanda sistematik bir kurumsal taciz, psikolojik işkence ve hak ihlali niteliğindedir. Cezaevinde görevli kamu görevlilerinin bu şekilde hareket etmesi, yalnızca şahsi sorumluluk doğurmakla kalmaz, aynı zamanda kamusal otoritenin kötüye kullanılması anlamına da gelir.

► CPT Standartları (CPT/Inf/E(2002)1 - Rev. 2015):

Madde 72 – Çıplak aramalarla ilgili ilke:

"Çıplak aramalar sadece istisnai durumlarda ve çok sıkı şartlarla uygulanmalıdır. Her zaman meşru bir güvenlik gerekçesi bulunmalı ve bu uygulama son çare olmalıdır." Arama yapılacaksa mutlaka iki aşamalı olarak ve mahremiyet korunarak gerçekleştirilmelidir. Göz teması ve alaycı davranışlar kesinlikle yasaktır. Fiziksel temas minimum düzeyde tutulmalıdır. Personelin aynı cinsiyetten olması gerekir.

► AİHM (Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi) Kararları

Y.F. v. Turkey (No. 24209/94) – 22 Temmuz 2003

Konu: Başvurucu, savcılık kararı olmadan jinekolojik muayeneye zorlandığını belirtmişti.

Mahkeme şu tespiti yapmıştır:

"Devletin organları tarafından tıbbi bir müdahalenin dayatılması, kişinin özel hayatına ağır bir müdahale oluşturur."

"Bu müdahale, hukuki bir dayanağı ve zorunlu gerekçesi olmadığı sürece, AİHS'nin 3. maddesinin ihlalidir."

Valasinas v. Lithuania (No. 44558/98) – 24 Temmuz 2001

Konu: Tutuklunun cezaevi görevlilerince sık sık çıplak aramaya tabi tutulması.

"Tutuklunun, gözetim altında tam soyundurularak aranmaya maruz kalması ve bu işlemin periyodik hale getirilmesi, kişinin onurunu zedelemiş ve aşağılayıcı muamele teşkil etmiştir."

Mahkeme değerlendirmesi: Sürekli hale gelen çıplak arama, kişinin insan onurunu zedeleyen sistematik bir baskı yöntemine dönüşmüş, bu nedenle AİHS m. 3 ihlal edilmiştir.

Frérot v. France (No. 70204/01) – 12 Haziran 2007

Konu: Başvurucunun cezaevi içinde sık sık ve aşağılayıcı koşullarda çıplak aramaya maruz kalması.

"Bu tür aramalar sadece istisnai durumlarda, gerekli ve orantılıysa yapılabilir. Aksi halde insanlık dışı ve aşağılayıcı muameledir."

Sonuç: AİHM, çıplak aramanın sıklığı, yapılış şekli ve amacının belirsizliği nedeniyle AİHS m. 3'ün ihlal edildiğine karar vermiştir.

Van der Ven v. the Netherlands (No. 50901/99) – 4 Şubat 2003

Konu: Mahkumun haftada bir kez tamamen soyundurularak aramaya tabi tutulması.

"Kamu güvenliği gerekçesi olsa bile, aramanın sistematik hale gelmesi insan onurunu ihlal eder."

Karar: Mahkeme, çıplak aramaların orantısız ve keyfi olduğunu, kişide sürekli bir aşağılama hissi yarattığını ve işkence yaşağını ihlal ettiğini belirtmiştir.

Birleşmiş Milletler Medeni ve Siyasi Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme'nin¹⁰. Maddesinde Tutulanların Hakları düzenlenmiş olup bu maddede *Özgürlüğünden yoksun bırakılan herkes, insani muamele ve insanın doğuştan sahip olduğu insanlık onuruna saygı görme hakkına sahip olduğu ifade edilmiştir.* Yaşanan çıplak arama durumlarına ilişkin olarak söz konusu maddede tanınan haklar ihlal edilmektedir. . Yine 5275 Sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunun İnfazda Temel İlke başlığıyla düzenlenen 2. Maddede *Ceza ve güvenlik tedbirlerinin infazında zalimane, insanlık dışı, aşağılayıcı ve onur kırıcı davranışlarda bulunulamayacağı belirtilmiştir.*

Dilekçede yazılı bulunan talebimizin önem ve mahiyetinden ötürü taleplerimizi bildirir iş bu dilekçemizin ivedi bir şekilde değerlendirilmeye alınarak talebimiz doğrultusunda mahpuslar lehine sonuçlandırılmasını talep ederiz.

HUKUKİ NEDENLER : 5275 S. K. m. 54, 4675 S. K. m. 4, 1721 S. K. m. 5, Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi İle Ceza Ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Tüzük, Ceza İnfaz

İSTEM VE SONUÇ : Yukarıda açıklanan nedenlerle mahpuslara karşı çıplak arama uygulamalarının son bulması ve etkin bir soruşturma yapılarak bu uygulamaları yapan kurum personelleri hakkında gerekli hukuki işlemlerin başlatılmasını, ayrıca Bilgi Edinme Kanunu kapsamında talebin kabulü ya da reddi halinde gerekçeli olarak tarafımıza yazılı cevap verilmesini talep ederiz.

Talepte Bulunan Kurum
Diyarbakır Barosu

T.C. KAMU DENETÇİLİĞİ KURUMUNA

TALEPTE BULUNAN KURUM: Diyarbakır Barosu

KONU : 22.04.2025 tarihinde Erzincan Yüksek Güvenlikli Kapalı Cezaevi'nde mahpuslara yönelik gerçekleşen çıplak arama, işkence, kötü muamele uygulaması hakkındadır.

AÇIKLAMALAR : Erzincan Yüksek Güvenlikli Kapalı Cezaevi'nde diğer cezaevlerinden nakledilen mahpuslara dönük olarak yaygınlaştırılan ve sistematik hale getirilen çıplak arama uygulaması, işkence ve kötü muamele yasağına aykırıdır. Diyarbakır Barosuna gerek mahpuslar gerekse de mahpus aileleri tarafından son dönemlerde yapılan başvurularda söz konusu uygulamanın yaygınlaştırıldığı belirtilmiştir. Çıplak arama uygulamasını kabul etmeyen mahpusların infaz koruma memurlarınca darp edildiği de gelen başvurularda mahpuslar tarafından aktarılmıştır. Mahpuslara karşı kötü muamele ve işkenceye varan fiiller gerçekleştirildiği iddiası ile mahpuslar ve mahpus aileleri tarafından Diyarbakır Barosu'na başvurular yapılmıştır. Bu başvurular neticesinde konu ile alakalı hapishane ziyaretleri gerçekleştirilmiştir.

Yapılan ziyaretlerde Erzincan Yüksek Güvenlikli Hapishaneye mahpuslar ilk getirildiklerinde uzunca bir süre ring aracında bekletildikleri ve temel ihtiyaçların kendilerine verilmediklerini, müteakiben nezarethanede yine uzun süre temel ihtiyaçlardan uzak bir şekilde bekletildiklerini aktarmışlardır. Bununla birlikte çıplak arama uygulamasının ilk girişte dayatıldığı, mahpusların bu durumu kabul etmemesi üzerine darp edildiklerini aktarmışlardır.

Bu uygulamalar Anayasa'nın 17. maddesi ile güvence altına alınan işkence ve kötü muamele yasağını ihlal etmektedir. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 3. maddesi kapsamında tanımlanan aşağılayıcı ve insanlık dışı muamele yasağına açıkça aykırıdır. BM Mandela Kuralları'na (Madde 1, 50 ve 51) ve Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi (CPT) standartlarına aykırıdır.

Çıplak arama, Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun m. 36 ve 11 gereği yalnızca somut, makul, açık bir tehlike durumunda ve son çare olarak uygulanabilir. **Ancak burada makul şüphe, ölçülülük ve insani koşullar tamamen göz ardı edilmiştir.** Türkiye Cumhuriyeti AİHM kararlarında da benzer uygulamalar nedeniyle defalarca mahkûm olmuştur (örneğin: Y.F. v. Turkey, Şahin Kuş v. Turkey kararları). Bu kapsamda, çıplak arama uygulaması yalnızca fiziki bir ihlal değil; aynı zamanda sistematik bir kurumsal taciz, psikolojik işkence ve hak ihlali niteliğindedir. Cezaevinde görevli kamu görevlilerinin bu şekilde hareket etmesi, yalnızca şahsi sorumluluk doğurmakla kalmaz, aynı zamanda kamusal otoritenin kötüye kullanılması anlamına da gelir.

► CPT Standartları (CPT/Inf/E(2002)1 - Rev. 2015):

Madde 72 – Çıplak aramalarla ilgili ilke:

"Çıplak aramalar sadece istisnai durumlarda ve çok sıkı şartlarla uygulanmalıdır. Her zaman meşru bir güvenlik gerekçesi bulunmalı ve bu uygulama son çare olmalıdır." Arama yapılacaksa mutlaka iki aşamalı olarak ve mahremiyet korunarak gerçekleştirilmelidir. Göz teması ve alaycı davranışlar kesinlikle yasaktır. Fiziksel temas minimum düzeyde tutulmalıdır. Personelin aynı cinsiyetten olması gerekir.

► AİHM (Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi) Kararları

Y.F. v. Turkey (No. 24209/94) – 22 Temmuz 2003

Konu: Başvurucu, savcılık kararı olmadan jinekolojik muayeneye zorlandığını belirtmişti.

Mahkeme şu tespiti yapmıştır:

"Devletin organları tarafından tıbbi bir müdahalenin dayatılması, kişinin özel hayatına ağır bir müdahale oluşturur."

"Bu müdahale, hukuki bir dayanağı ve zorunlu gerekçesi olmadığı sürece, AİHS'nin 3. maddesinin ihlalidir."

Valasinas v. Lithuania (No. 44558/98) – 24 Temmuz 2001

Konu: Tutuklunun cezaevi görevlilerince sık sık çıplak aramaya tabi tutulması.

"Tutuklunun, gözetim altında tam soyundurularak aranmaya maruz kalması ve bu işlemin periyodik hale getirilmesi, kişinin onurunu zedelemiş ve aşağılayıcı muamele teşkil etmiştir."

Mahkeme değerlendirmesi: Sürekli hale gelen çıplak arama, kişinin insan onurunu zedeleyen sistematik bir baskı yöntemine dönüşmüş, bu nedenle AİHS m. 3 ihlal edilmiştir.

Frérot v. France (No. 70204/01) – 12 Haziran 2007

Konu: Başvurucunun cezaevi içinde sık sık ve aşağılayıcı koşullarda çıplak aramaya maruz kalması.

"Bu tür aramalar sadece istisnai durumlarda, gerekli ve orantılıysa yapılabilir. Aksi halde insanlık dışı ve aşağılayıcı muameledir."

Sonuç: AİHM, çıplak aramanın sıklığı, yapılaş şekli ve amacının belirsizliği nedeniyle AİHS m. 3'ün ihlal edildiğine karar vermiştir.

Van der Ven v. the Netherlands (No. 50901/99) – 4 Şubat 2003

Konu: Mahkumun haftada bir kez tamamen soyundurularak aramaya tabi tutulması.

"Kamu güvenliği gerekçesi olsa bile, aramanın sistematik hale gelmesi insan onurunu ihlal eder."

Karar: Mahkeme, çıplak aramaların orantısız ve keyfi olduğunu, kişide sürekli bir aşağılama hissi yarattığını ve işkence yaşağını ihlal ettiğini belirtmiştir.

Birleşmiş Milletler Medeni ve Siyasi Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme'nin¹⁰ Maddesinde Tutulanların Hakları düzenlenmiş olup bu maddede *Özgürlüğünden yoksun bırakılan herkes, insani muamele ve insanın doğuştan sahip olduğu insanlık onuruna saygı görme hakkına sahip olduğu ifade edilmiştir.* Yaşanan çıplak arama durumlarına ilişkin olarak söz konusu maddede tanınan haklar ihlal edilmektedir. . Yine 5275 Sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunun İnfazda Temel İlke başlığıyla düzenlenen 2. Maddede *Ceza ve güvenlik tedbirlerinin infazında zalimane, insanlık dışı, aşağılayıcı ve onur kırıcı davranışlarda bulunulamayacağı belirtilmiştir.*

Dilekçede yazılı bulunan talebimizin önem ve mahiyetinden ötürü taleplerimizi bildirir iş bu dilekçemizin ivedi bir şekilde değerlendirilmeye alınarak talebimiz doğrultusunda mahpuslar lehine sonuçlandırılmasını talep ederiz.

HUKUKİ NEDENLER : 5275 S. K. m. 54, 4675 S. K. m. 4, 1721 S. K. m. 5, Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi İle Ceza Ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Tüzük, Ceza İnfaz

İSTEM VE SONUÇ : Yukarıda açıklanan nedenlerle mahpuslara karşı çıplak arama uygulamalarının son bulması ve etkin bir soruşturma yapılarak bu uygulamaları yapan kurum personelleri hakkında gerekli hukuki işlemlerin başlatılmasını, ayrıca Bilgi Edinme Kanunu kapsamında talebin kabulü ya da reddi halinde gerekçeli olarak tarafımıza yazılı cevap verilmesini talep ederiz.

Talepte Bulunan Kurum
Diyarbakır Barosu

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARI İNCELEME KOMİSYONUNA

TALEPTE BULUNAN KURUM: Diyarbakır Barosu

KONU : 22.04.2025 tarihinde Erzincan Yüksek Güvenlikli Kapalı Cezaevi'nde mahpuslara yönelik gerçekleşen çıplak arama, işkence, kötü muamele uygulaması hakkındadır.

AÇIKLAMALAR : Erzincan Yüksek Güvenlikli Kapalı Cezaevi'nde diğer cezaevlerinden nakledilen mahpuslara dönük olarak yaygınlaştırılan ve sistematik hale getirilen çıplak arama uygulaması, işkence ve kötü muamele yasağına aykırıdır. Diyarbakır Barosuna gerek mahpuslar gerekse de mahpus aileleri tarafından son dönemlerde yapılan başvurularda söz konusu uygulamanın yaygınlaştırıldığı belirtilmiştir. Çıplak arama uygulamasını kabul etmeyen mahpusların infaz koruma memurlarınca darp edildiği de gelen başvurularda mahpuslar tarafından aktarılmıştır. Mahpuslara karşı kötü muamele ve işkenceye varan fiiller gerçekleştirildiği iddiası ile mahpuslar ve mahpus aileleri tarafından Diyarbakır Barosu'na başvurular yapılmıştır. Bu başvurular neticesinde konu ile alakalı hapisane ziyaretleri gerçekleştirilmiştir.

Yapılan ziyaretlerde Erzincan Yüksek Güvenlikli Hapishaneye mahpuslar ilk getirildiklerinde uzunca bir süre ring aracında bekletildikleri ve temel ihtiyaçların kendilerine verilmediklerini, müteakiben nezarethanede yine uzun süre temel ihtiyaçlardan uzak bir şekilde bekletildiklerini aktarmışlardır. Bununla birlikte çıplak arama uygulamasının ilk girişte dayatıldığı, mahpusların bu durumu kabul etmemesi üzerine darp edildiklerini aktarmışlardır.

Bu uygulamalar Anayasa'nın 17. maddesi ile güvence altına alınan işkence ve kötü muamele yasağını ihlal etmektedir. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 3. maddesi kapsamında tanımlanan aşağılayıcı ve insanlık dışı muamele yasağına açıkça aykırıdır. BM Mandela Kuralları'na (Madde 1, 50 ve 51) ve Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi (CPT) standartlarına aykırıdır.

Çıplak arama, Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun m. 36 ve 11 gereği yalnızca somut, makul, açık bir tehlike durumunda ve son çare olarak uygulanabilir. **Ancak burada makul şüphe, ölçülülük ve insani koşullar tamamen göz ardı edilmiştir.** Türkiye Cumhuriyeti AİHM kararlarında da benzer uygulamalar nedeniyle defalarca mahkûm olmuştur (*örneğin: Y.F. v. Turkey, Şahin Kuş v. Turkey kararları*). Bu kapsamda, çıplak arama uygulaması yalnızca fiziki bir ihlal değil; aynı zamanda sistematik bir kurumsal taciz, psikolojik işkence ve hak ihlali niteliğindedir. Cezaevinde görevli kamu görevlilerinin bu şekilde hareket etmesi, yalnızca şahsi sorumluluk doğurmakla kalmaz, aynı zamanda kamusal otoritenin kötüye kullanılması anlamına da gelir.

► **CPT Standartları (CPT/Inf/E(2002)1 - Rev. 2015):**
Madde 72 – Çıplak aramalarla ilgili ilke:

"Çıplak aramalar sadece istisnai durumlarda ve çok sıkı şartlarla uygulanmalıdır. Her zaman meşru bir güvenlik gerekçesi bulunmalı ve bu uygulama son çare olmalıdır." Arama yapılacaksa mutlaka iki aşamalı olarak ve mahremiyet korunarak gerçekleştirilmelidir. Göz teması ve alaycı davranışlar kesinlikle yasaktır. Fiziksel temas minimum düzeyde tutulmalıdır. Personelin aynı cinsiyetten olması gerekir.

► **AİHM (Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi) Kararları**

Y.F. v. Turkey (No. 24209/94) – 22 Temmuz 2003

Konu: Başvurucu, savcılık kararı olmadan jinekolojik muayeneye zorlandığını belirtmişti.

Mahkeme şu tespiti yapmıştır:

"Devletin organları tarafından tıbbi bir müdahalenin dayatılması, kişinin özel hayatına ağır bir müdahale oluşturur."

"Bu müdahale, hukuki bir dayanağı ve zorunlu gerekçesi olmadığı sürece, AİHS'nin 3. maddesinin ihlalidir."

Valasinas v. Lithuania (No. 44558/98) – 24 Temmuz 2001

Konu: Tutuklunun cezaevi görevlilerince sık sık çıplak aramaya tabi tutulması.

"Tutuklunun, gözetim altında tam soyundurularak aranmaya maruz kalması ve bu işlemin periyodik hale getirilmesi, kişinin onurunu zedelemiş ve aşağılayıcı muamele teşkil etmiştir."

Mahkeme değerlendirmesi: Sürekli hale gelen çıplak arama, kişinin insan onurunu zedeleyen sistematik bir baskı yöntemine dönüşmüş, bu nedenle AİHS m. 3 ihlal edilmiştir.

Frérot v. France (No. 70204/01) – 12 Haziran 2007

Konu: Başvurucunun cezaevi içinde sık sık ve aşağılayıcı koşullarda çıplak aramaya maruz kalması.

"Bu tür aramalar sadece istisnai durumlarda, gerekli ve orantılıysa yapılabilir. Aksi halde insanlık dışı ve aşağılayıcı muameledir."

Sonuç: AİHM, çıplak aramanın sıklığı, yapılış şekli ve amacının belirsizliği nedeniyle AİHS m. 3'ün ihlal edildiğine karar vermiştir.

Van der Ven v. the Netherlands (No. 50901/99) – 4 Şubat 2003

Konu: Mahkumun haftada bir kez tamamen soyundurularak aramaya tabi tutulması.

"Kamu güvenliği gerekçesi olsa bile, aramanın sistematik hale gelmesi insan onurunu ihlal eder."

Karar: Mahkeme, çıplak aramaların orantısız ve keyfi olduğunu, kişide sürekli bir aşağılama hissi yarattığını ve işkence yasağını ihlal ettiğini belirtmiştir.

Birleşmiş Milletler Medeni ve Siyasi Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme'nin 10. Maddesinde Tutulanların Hakları düzenlenmiş olup bu maddede *Özgürlüğünden yoksun bırakılan herkes, insani muamele ve insanın doğuştan sahip olduğu insanlık onuruna saygı görme hakkına sahip olduğu ifade edilmiştir.* Yaşanan çıplak arama durumlarına ilişkin olarak söz konusu maddede tanınan haklar ihlal edilmektedir. . Yine 5275 Sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunun İnfazda Temel İlke başlığıyla düzenlenen 2. Maddede *Ceza ve güvenlik tedbirlerinin infazında zalimane, insanlık dışı, aşağılayıcı ve onur kırıcı davranışlarda bulunulamayacağı belirtilmiştir.*

Dilekçede yazılı bulunan talebimizin önem ve mahiyetinden ötürü taleplerimizi bildirir iş bu dilekçemizin ivedi bir şekilde değerlendirilmeye alınarak talebimiz doğrultusunda mahpuslar lehine sonuçlandırılmasını talep ederiz.

HUKUKİ NEDENLER : 5275 S. K. m. 54, 4675 S. K. m. 4, 1721 S. K. m. 5, Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi İle Ceza Ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Tüzük, Ceza İnfaz

İSTEM VE SONUÇ : Yukarıda açıklanan nedenlerle mahpuslara karşı çıplak arama uygulamalarının son bulması ve etkin bir soruşturma yapılarak bu uygulamaları yapan kurum personelleri hakkında gerekli hukuki işlemlerin başlatılmasını, ayrıca Bilgi Edinme Kanunu kapsamında talebin kabulü ya da reddi halinde gerekçeli olarak tarafımıza yazılı cevap verilmesini talep ederiz.

Talepte Bulunan Kurum
Diyarbakır Barosu

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI EŞİTLİK KURUMUNA

TALEPTE BULUNAN KURUM: Diyarbakır Barosu

KONU : 22.04.2025 tarihinde Erzincan Yüksek Güvenlikli Kapalı Cezaevi'nde mahpuslara yönelik gerçekleşen çıplak arama, işkence, kötü muamele uygulaması hakkındadır.

AÇIKLAMALAR : Erzincan Yüksek Güvenlikli Kapalı Cezaevi'nde diğer cezaevlerinden nakledilen mahpuslara dönük olarak yaygınlaştırılan ve sistematik hale getirilen çıplak arama uygulaması, işkence ve kötü muamele yasağına aykırıdır. Diyarbakır Barosuna gerek mahpuslar gerekse de mahpus aileleri tarafından son dönemlerde yapılan başvurularda söz konusu uygulamanın yaygınlaştırıldığı belirtilmiştir. Çıplak arama uygulamasını kabul etmeyen mahpusların infaz koruma memurlarınca darp edildiği de gelen başvurularda mahpuslar tarafından aktarılmıştır. Mahpuslara karşı kötü muamele ve işkenceye varan fiiller gerçekleştirildiği iddiası ile mahpuslar ve mahpus aileleri tarafından Diyarbakır Barosu'na başvurular yapılmıştır. Bu başvurular neticesinde konu ile alakalı hapishane ziyaretleri gerçekleştirilmiştir.

Yapılan ziyaretlerde Erzincan Yüksek Güvenlikli Hapishaneye mahpuslar ilk getirildiklerinde uzunca bir süre ring aracında bekletildikleri ve temel ihtiyaçların kendilerine verilmediklerini, müteakiben nezarethanede yine uzun süre temel ihtiyaçlardan uzak bir şekilde bekletildiklerini aktarmışlardır. Bununla birlikte çıplak arama uygulamasının ilk girişte dayatıldığı, mahpusların bu durumu kabul etmemesi üzerine darp edildiklerini aktarmışlardır.

Bu uygulamalar Anayasa'nın 17. maddesi ile güvence altına alınan işkence ve kötü muamele yasağını ihlal etmektedir. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 3. maddesi kapsamında tanımlanan aşağılayıcı ve insanlık dışı muamele yasağına açıkça aykırıdır. BM Mandela Kuralları'na (Madde 1, 50 ve 51) ve Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi (CPT) standartlarına aykırıdır.

Çıplak arama, Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun m. 36 ve 11 gereği yalnızca somut, makul, açık bir tehlike durumunda ve son çare olarak uygulanabilir. **Ancak burada makul şüphe, ölçülülük ve insani koşullar tamamen göz ardı edilmiştir.** Türkiye Cumhuriyeti AİHM kararlarında da benzer uygulamalar nedeniyle defalarca mahkûm olmuştur (*örneğin: Y.F. v. Turkey, Şahin Kuş v. Turkey kararları*). Bu kapsamda, çıplak arama uygulaması yalnızca fiziki bir ihlal değil; aynı zamanda sistematik bir kurumsal taciz, psikolojik işkence ve hak ihlali niteliğindedir. Cezaevinde görevli kamu görevlilerinin bu şekilde hareket etmesi, yalnızca şahsi sorumluluk doğurmakla kalmaz, aynı zamanda kamusal otoritenin kötüye kullanılması anlamına da gelir.

► **CPT Standartları (CPT/Inf/E(2002)1 - Rev. 2015):**

Madde 72 – Çıplak aramalarla ilgili ilke:

"Çıplak aramalar sadece istisnai durumlarda ve çok sıkı şartlarla uygulanmalıdır. Her zaman meşru bir güvenlik gerekçesi bulunmalı ve bu uygulama son çare olmalıdır." Arama yapılacaksa mutlaka iki aşamalı olarak ve mahremiyet korunarak gerçekleştirilmelidir. Göz teması ve alaycı davranışlar kesinlikle yasaktır. Fiziksel temas minimum düzeyde tutulmalıdır. Personelin aynı cinsiyetten olması gerekir.

► **AİHM (Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi) Kararları**

Y.F. v. Turkey (No. 24209/94) – 22 Temmuz 2003

Konu: Başvurucu, savcılık kararı olmadan jinekolojik muayeneye zorlandığını belirtmişti.

Mahkeme şu tespiti yapmıştır:

"Devletin organları tarafından tıbbi bir müdahalenin dayatılması, kişinin özel hayatına ağır bir müdahale oluşturur."

"Bu müdahale, hukuki bir dayanağı ve zorunlu gerekçesi olmadığı sürece, AİHS'nin 3. maddesinin ihlalidir."

Valasinas v. Lithuania (No. 44558/98) – 24 Temmuz 2001

Konu: Tutuklunun cezaevi görevlilerince sık sık çıplak aramaya tabi tutulması.

"Tutuklunun, gözetim altında tam soyundurularak aranmaya maruz kalması ve bu işlemin periyodik hale getirilmesi, kişinin onurunu zedelemiş ve aşağılayıcı muamele teşkil etmiştir."

Mahkeme değerlendirmesi: Sürekli hale gelen çıplak arama, kişinin insan onurunu zedeleyen sistematik bir baskı yöntemine dönüşmüş, bu nedenle AİHS m. 3 ihlal edilmiştir.

Frérot v. France (No. 70204/01) – 12 Haziran 2007

Konu: Başvurucunun cezaevi içinde sık sık ve aşağılayıcı koşullarda çıplak aramaya maruz kalması.

"Bu tür aramalar sadece istisnai durumlarda, gerekli ve orantılıysa yapılabilir. Aksi halde insanlık dışı ve aşağılayıcı muameledir."

Sonuç: AİHM, çıplak aramanın sıklığı, yapılaş şekli ve amacının belirsizliği nedeniyle AİHS m. 3'ün ihlal edildiğine karar vermiştir.

Van der Ven v. the Netherlands (No. 50901/99) – 4 Şubat 2003

Konu: Mahkumun haftada bir kez tamamen soyundurularak aramaya tabi tutulması.

"Kamu güvenliği gerekçesi olsa bile, aramanın sistematik hale gelmesi insan onurunu ihlal eder."

Karar: Mahkeme, çıplak aramaların orantısız ve keyfi olduğunu, kişide sürekli bir aşağılama hissi yarattığını ve işkence yaşağını ihlal ettiğini belirtmiştir.

Birleşmiş Milletler Medeni ve Siyasi Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme'nin¹⁰ Maddesinde Tutulanların Hakları düzenlenmiş olup bu maddede *Özgürlüğünden yoksun bırakılan herkes, insani muamele ve insanın doğuştan sahip olduğu insanlık onuruna saygı görme hakkına sahip olduğu ifade edilmiştir.* Yaşanan çıplak arama durumlarına ilişkin olarak söz konusu maddede tanınan haklar ihlal edilmektedir. . Yine 5275 Sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunun İnfazda Temel İlke başlığıyla düzenlenen 2. Maddede *Ceza ve güvenlik tedbirlerinin infazında zalimane, insanlık dışı, aşağılayıcı ve onur kırıcı davranışlarda bulunulamayacağı belirtilmiştir.*

Dilekçede yazılı bulunan talebimizin önem ve mahiyetinden ötürü taleplerimizi bildirir iş bu dilekçemizin ivedi bir şekilde değerlendirilmeye alınarak talebimiz doğrultusunda mahpuslar lehine sonuçlandırılmasını talep ederiz.

HUKUKİ NEDENLER : 5275 S. K. m. 54, 4675 S. K. m. 4, 1721 S. K. m. 5, Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi İle Ceza Ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Tüzük, Ceza İnfaz

İSTEM VE SONUÇ : Yukarıda açıklanan nedenlerle mahpuslara karşı çıplak arama uygulamalarının son bulması ve etkin bir soruşturma yapılarak bu uygulamaları yapan kurum personelleri hakkında gerekli hukuki işlemlerin başlatılmasını, ayrıca Bilgi Edinme Kanunu kapsamında talebin kabulü ya da reddi halinde gerekçeli olarak tarafımıza yazılı cevap verilmesini talep ederiz.

Talepte Bulunan Kurum
Diyarbakır Barosu